

राजमाता जिजाऊ माता-बाल आरोग्य
व पोषण मिशनच्या तिसऱ्या टप्प्यास
(जानेवारी २०१७ - डिसेंबर २०२०)
मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक - : एबावि-२०१०/प्र.क्र.१४५/का-५
३ रा माळा, नवीन प्रशासकीय इमारत,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- २२ जानेवारी, २०१८.

वाचा : १) शासन निर्णय क्र. एबावि-२००५/प्र.क्र.५/का ५, दि.११.३.२००५
२) शासन निर्णय क्र. एबावि-२०१०/प्र.क्र.१४५/का ५, दि.१२/११/२०१०

प्रस्तावना :-

राज्यात बाल कुपोषणाची समस्या गंभीर असल्यामुळे सन २००५ मध्ये महिला व बाल विकास विभागांतर्गत राजमाता जिजाऊ माता-बाल आरोग्य व पोषण मिशन स्थापन करण्यात आले होते व आतापर्यंत मिशनचे दोन टप्पे पूर्ण झाले आहेत. पहिला टप्पा सन २००५-१० व दुसरा टप्पा सन २०१०-१५ पर्यंत आहे. सध्या मिशन पूर्ण राज्यात काम करत आहे व त्याचे मुख्यालय मुंबई येथे आहे. सदर मिशन पूर्णपणे युनिसेफच्या आर्थिक मदतीने चालविण्यात येत आहे व युनिसेफने दुसऱ्या टप्प्यात मिशला डिसेंबर २०१५ पर्यंत आर्थिक सहाय्य देण्याचे मान्य केले आहे. त्यानंतर २०१६ पासून मिशनचा तिसरा टप्पा सुरु करावा किंवा कसे याबाबत धोरणात्मक निर्णय घेण्याची विनंती करून मिशनच्या तिसऱ्या टप्प्यालाही अर्थिक सहाय्य देण्यास युनिसेफने मान्य केले आहे.

सन २००५ पासून मिशनची स्थापना झाल्यानंतर राज्यात कुपोषणाचे प्रमाण कमी झाले आहे व ह्या बदल महाराष्ट्र राज्याला देशात व आंतरराष्ट्रीय पातळीवरही गौरव प्राप्त झाला आहे. CNSM सर्वेक्षण २०१२ च्या आकडेवारीप्रमाणे कुपोषणाच्या सूचक indicators मध्ये खालीलप्रमाणे घट झालेली आहे.

कुपोषण समस्या सोडविण्यासाठी मिशनची आवश्यकता :-

जरी राज्यात कुपोषणाचे प्रमाण कमी झाले असले तरी, राज्यातील काही भागात आजही कुपोषणाची समस्या गंभीर आहे. एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेच्या ऑक्टोबर, २०१४ च्या मासिक अहवालाप्रमाणे ३६४ ग्रामीण प्रकल्पांपैकी ७७ (२१%), ८५ आदिवासी प्रकल्पांपैकी ३७ (४३%), व १०४ शहरी प्रकल्पांपैकी ३१ (२९%) प्रकल्पात १०% पेक्षा जास्त मुलं कमी वजनाची आहेत. यामध्ये आदिवासी प्रकल्पांचा अधिक समावेश आहे.

क्र. एबावि-२००५/प्र.क्र.५/का-५, दि. ११ मार्च, २००५ अन्वये राजमाता जिजाऊ माता- बाल आरोग्य व पोषण मिशनची स्थापना करण्यात आली. सदर मिशनची मुदत संपल्यामुळे शासन निर्णय क्र. एबावि-२०१०/प्र.क्र.१४५/का-५ दि. १२.११.२०१० नुसार पुढील ५ वर्षे मुदतवाढ देण्यात आली होती.

राजमाता जिजाऊ माता-बाल आरोग्य व पोषण मिशनच्या दुसरा टप्प्याची ५ वर्षाची कालमर्यादा संपुष्टात आल्यामुळे सदर मिशनला तात्पुरती मुदतवाढ देण्याबाबत मा. मंत्री (म. व बा. वि.) यांचे अध्यक्षतेखाली दि. १० जून २०१६ रोजी बैठक आयोजित करण्यात आली होती. राजमाता जिजाऊ माता बाल आरोग्य व पोषण मिशनच्या

उद्दिष्टांमध्ये आवश्यक बदल करून कुपोषण नियंत्रणात आणण्यासाठी सदर मिशनला मुदतवाढ देणे शासनाच्या विचाराधीन आहे. दि. १०.६.२०१६ रोजीच्या बैठकीमध्ये चर्चिते गेलेल्या मुद्यांच्या अनुषंगाने मिशनला पुढील मुदतवाढ देतांना राजमाता जिजाऊ माता बाल आरोग्य व पोषण मिशनची रचना, कार्यपद्धती व प्रभावीपणे अंमलबजावणी होणे आवश्यक आहे.

शासन निर्णय :-

राजमाता जिजाऊ माता- बाल आरोग्य व पोषण मिशनची दुसऱ्या टप्प्याची ५ वर्षांची कालमर्यादा संपुष्टात आलेली आहे. सदर मिशनला तात्पुरती मुदतवाढ देण्याबाबत मा. मंत्री (म. व बा. वि.) यांचे अध्यक्षतेखाली दि. १०.६.२०१६ रोजी बैठक आयोजित करण्यात आली होती. राजमाता जिजाऊ माता - बाल आरोग्य व पोषण मिशनच्या उद्दिष्टांमध्ये आवश्यक बदल करून कुपोषण नियंत्रणात आणण्यासाठी सदर मिशनला मुदतवाढ देणे शासनाच्या विचाराधीन होते. सदर बैठकीमध्ये चर्चिते गेलेल्या मुद्यांच्या अनुषंगाने मिशनला पुढील मुदतवाढ देतांना राजमाता जिजाऊ माता बाल आरोग्य व पोषण मिशनची रचना, कार्यपद्धती व प्रभावीपणे अंमलबजावणी होणेसाठी खालीलप्रमाणे शासन निर्णय घेण्यात येत आहे.

१. राजमाता जिजाऊ माता- बाल आरोग्य व पोषण मिशनच्या तिस-या टप्प्यातील मिशनची प्रमुख उद्दिष्टे व कार्यप्रणाली खालीलप्रमाणे असेल :-

मिशनचे प्रमुख उद्दिष्टे - एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतर्गत ०-६ वर्षे वयोगटातील मध्यम व तीव्र कमी वजनातील बालकांचे कुपोषणाचे प्रमाण कमी करणे हे प्रमुख उद्दिष्ट असावे, तसेच खालीलप्रमाणे मिशनची पुरक उद्दिष्टे असावीत.

- i. कुपोषण:- ०-६ वर्षे वयोगटातील मध्यम व तीव्र कमी वजनातील बालकांचे कुपोषणाचे प्रमाण कमी करणे तसेच ज्या ठिकाणी कमी वजनाच्या बालक जन्माचे प्रमाण जास्त आहे, अशा क्षेत्रास प्रथम प्राधान्य देणे.
- ii. राज्यस्तरावरून कुपोषणाच्या आकडेवारीचे अँनाजिसीस करून ज्या ठिकाणी कुपोषणाच्या टक्केवारीचे प्रमाण जास्त आहे अशा ठिकाणी विशेष उपाययोजना करणे.
- iii. आरोग्य:- गर्भवती स्त्रियांची प्रसूतीपूर्व काळजी घेणे (कमी वजनाच्या / रक्तक्षय असलेल्या स्त्रियांकडे विशेष लक्ष) नवजात अर्भक काळजी आणि ०-३ वर्षांपर्यंतच्या वयोगटातील बालकांचे आरोग्य, आहार, लसीकरणाबाबत विशेष लक्ष केंद्रित करणे (-९ महिने ते +३ वर्षे वयोगटावर केंद्रीकरण) त्याचप्रमाणे गरोदरपणात घ्यावयाच्या काळजीबाबत आरोग्य विभागाशी वेळोवेळी समन्वय करून लोकांमध्ये जाणीव जागृती निर्माण होईल यासाठी तालुका बीट स्तरावर कार्यशाळा घेणे.
- iv. ECCE Policy :- अंगणवाडीत येणाऱ्या ३-६ वर्षे वयोगटातील लाभार्थ्यांच्या पूर्व प्राथमिक शिक्षणाचे सुधारित धोरण राबविणे.
- v. एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतर्गत ०-६ वर्षे वयोगटातील मध्यम व तीव्र कमी वजनाच्या बालकांमधील कुपोषणाचे प्रमाण कमी करणे तसेच SAM व MAM मधील बालकांना सर्वसाधारण श्रेणी मध्ये आणण्यासाठी भर देणे.
- vi. राज्यातील काही निवडक जिल्ह्यातील निवडक प्राथमिक आरोग्य केंद्रांमध्ये नवजात शिशू एकत्रित निदान व उपचार योजना (INMCI- Intensive Management of Neonatal & Childhood Illnesses) आणि घरोघरी नवजात बाळसेवा कार्यक्रम (Home Based New-born Care) प्रायोगिक तत्वावर राबविण्याकरिता आरोग्य विभागास प्रशिक्षण व प्रबलनाद्वारे सहकार्य करणे.

- vii किशोरवयीन मुलींच्या शिक्षणाकडे विशेष लक्ष देउन बाल विवाहाचे प्रमाण कमी करणे, दोन अपत्यांमधील अंतर वाढविणे आणि कुपोषणाच्या संबंधित सर्व प्रश्नांची तीव्रता कमी करण्यासाठी जनजागृती करणे, आहार व आरोग्य शिक्षणाबाबत जाणीव जागृती करणे.
- viii मिशनच्या कार्यास प्रसिध्दी माध्यमांद्वारे प्रसिध्दी देउन कुपोषणाचे प्रमाण कमी करण्यासाठी लोकसहभागाद्वारे लोकचळवळ निर्माण करणे आणि कुपोषण कमी करण्याची जबाबदारी शासनाकडून समाजाकडे वर्ग करण्याकरिता प्रयत्न करणे.
- ix एबाविसे योजना प्रभावीपणे राबविण्यासाठी वेगवेगळ्या उपाययोजना सुचविणे

वरील उद्दिष्ट्ये साध्य करण्यासाठी खालीलप्रमाणे “मिशन संनियंत्रण कक्ष” ची रचना असणे आवश्यक आहे.

अ. क्र.	पदनाम	संख्या	संवर्ग/प्रतिनियुक्ती आदेश निर्गमित करणारा विभाग
१	संचालक	१	भारतीय प्रशासन सेवा (सचिव दर्जा) / शासनाचे उप सचिव दर्जाचे अधिकारी अथवा सेवा निवृत्त सह सचिव / उप सचिव
२	सह संचालक (प्रशासन/ प्रशिक्षण)	१	प्रतिनियुक्ती महाराष्ट्र विकास सेवा (गट -अ) (अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी दर्जाचा) /अथवा सेवानिवृत्त अधिकारी करार तत्वावर
३	सह संचालक (संनियंत्रण)	१	प्रतिनियुक्ती महिला व बाल विकास विभागातील गट-अ (उप आयुक्त दर्जाचे)
४	उप संचालक (आहार)	१	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर (गट अ)
५	उप संचालक (संनियंत्रण)	१	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर (गट अ)
६	उप संचालक (आरोग्य)	१	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर (गट अ)
७	समन्वयक (प्रशिक्षण)	१	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर
८	समन्वयक (IEC)	२	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर
९	व्यवस्थापक(MIS)	१	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर
१०	लेखा व्यवस्थापक	२	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर
११	कनिष्ठ लिपीक	२	प्रतिनियुक्ती किंवा करार तत्वावर
१२	कार्यालयीन कामासाठी पुरक कर्मचारी वर्ग	२	करार तत्वावर (गट ड)

मिशन संनियंत्रण कक्षासाठी वरील प्रमाणे अधिकारी/ कर्मचाऱ्यांची पदस्थापना संबंधित विभाग/ स्थानिक स्वराज्य संस्था यांचेकडून प्रतिनियुक्तीने किंवा करारतत्वावर करण्यात यावी. मिशन संनियंत्रण कक्षामध्ये प्रतिनियुक्तीने पदस्थापना करण्यात आलेल्या अधिकारी/ कर्मचारी यांचा त्यांच्या मुळ संवर्गावरील धारणाधिकार कायम असेल. शासनाने संचालक पदासाठी निवड व प्रतिनियुक्ती केल्यावर संचालकांनी इतर पदांसाठी, सचिव, म. व बा. वि. व युनिसेफच्या मदतीने, शोध व निवड पद्धतीने प्रतिनियुक्त्या/ नियुक्त्या कराव्यात. जे शासनाचे नियमित आस्थापनेवरील अधिकारी/ कर्मचारी मिशन कडे काम करतील त्यांचे वेतन शासनामार्फत संबंधित विभागाकडून देण्यात येईल तसेच जे अधिकारी व कर्मचारी करार तत्वावर भरण्यात येतील त्यांचे वेतन व भत्ते युनिसेफ व CSR मध्ये ज्या संस्था काम करतील त्यांच्या फंडातून देण्यात येईल.

तिसऱ्या टप्प्यातील मिशनची उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी त्रिस्तरीय रचना प्रस्तावित करण्यात येत आहे :-

- १) गव्हर्नींग कॉन्सील
- २) गव्हर्नींग समिती
- ३) कार्यकारी समिती

गव्हर्नींग कॉन्सील- सामान्य प्रशासन विभागाचे अतिरिक्त मुख्य सचिव हे कॉन्सीलचे अध्यक्ष/ सदस्य नेमतील.

	पदनाम
मा. मुख्यमंत्री यांचे अ.मु.स.	अध्यक्ष
युनिसेफचे प्रतिनिधी	सदस्य
इतर फंडींग संस्था	सदस्य
CSR पार्टनर्स	सदस्य
विद्यापिठं, संशोधन गुणवत्ताधारक (रिसर्च स्कॉलर्स)	सदस्य
इंटलेक्चुल पार्टनर्स (बौद्धिक संपदा समभागी)	सदस्य
सचिव (महिला व बाल विकास)	सदस्य सचिव

गव्हर्नींग कॉन्सीलचे कार्य खालीलप्रमाणे असेल

- शासनाकडे धोरणात्मक शिफारशी करणे
- ३ कार्य महत्वाची अँडव्होकसी (समर्थन)
- सीएसआर प्रकल्प -CSR प्रकल्प/ प्रकल्पांना मान्यता देण्याचे कार्य
- त्रयस्थ पक्ष संनियंत्रण व मूल्यमापन
- शासनास प्रगती अहवाल सादर करणे
- गव्हर्नींग कॉन्सीलच्या वर्षातून ३ वेळा बैठका होतील
- त्यामध्ये मिशनच्या कामकाजाचा प्रगती अहवाल व अडी अडचणींवरी चर्चा करून प्रभावी अंमलबजावणी बाबत निर्णय घेण्यात येतील.

गव्हर्नींग समिती (Governing Committee)

मिशनचे कामकाज प्रभावीपणे राबविण्यासाठी एक गव्हर्नींग समिती (Governing Committee) असणे आवश्यक आहे. त्यामध्ये खालीलप्रमाणे समिती सदस्य राहतील.

सचिव (महिला व बाल विकास विभाग)	अध्यक्ष
प्रधान सचिव (सार्वजनिक आरोग्य)	सदस्य
सचिव (आदिवासी विकास विभाग)	सदस्य
प्रधान सचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग)	सदस्य
प्रधान सचिव (अन्न व नागरी पुरवठा विभाग)	सदस्य
सचिव (ग्राम विकास विभाग)	सदस्य
सचिव (नगर विकास विभाग)	सदस्य
मिशनचे संचालक	सदस्य सचिव

कार्यकारी समिती (Executive Committee) - मिशनचे कामकाज प्रभावीपणे राबविण्यासाठी एक कार्यकारी समिती (Executive Committee) असणे आवश्यक आहे. त्यामध्ये खालीलप्रमाणे समिती सदस्य राहतील.

आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई	अध्यक्ष
संचालक (आरोग्य संचालनालय)	सदस्य
आयुक्त (कुटुंब कल्याण)	सदस्य
आयुक्त (आदिवासी विकास विभाग)	सदस्य
युनिसेफ प्रतिनिधी आणि इतर स्वयंसेवी संस्था सदस्य (ज्यांनी ICDS साठी MOU तयार केलेला आहे)	सदस्य
मिशनचे संचालक	सदस्य
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी (By Rotation)	सदस्य
सह संचालक (मिशन)	सदस्य सचिव

- सदर कार्यकारी समितीची बैठक दर महिन्यात एकदा घेण्यात येईल.
- त्यामध्ये क्षेत्रीय स्तरावरील कामकाजात दरम्यान येणाऱ्या अडी अडचणीवर चर्चा करण्यात येईल.
- दर वर्षी एकदाच वार्षिक कृती आराखडा मिशनकडून तयार करण्यात येईल.
- कार्यकारी समितीची मान्यता घेतल्यानंतर राज्यस्तरीय संनियंत्रण समितीची मान्यता घेण्यात येईल.

- सदर कृती आराखडयास कार्यकारी समितीची मान्यता घेतल्यानंतर त्यानुसार पुढील कार्यक्रमाची अंमलबजावणी मिशनमार्फत करण्यात येईल.
- सदर कार्यकारी समिती आपला अहवाल गव्हर्नींग समितीला सादर करेल.
मिशन संनियंत्रण कक्ष

विभागीय उपायुक्त (महिला व बाल विकास)	६
प्रकल्प अधिकारी	२
डाटा ऑपरेटर	१
लिपिक	१

- मिशन संनियंत्रण कक्षासाठी अधिकारी/ कर्मचाऱ्यांची पदस्थापना संबंधित विभाग/ स्थानिक स्वराज्य संस्था यांचेकडून प्रतिनियुक्तीने किंवा करारतत्वावर करण्यात यावी.
- मिशन संनियंत्रण कक्षामध्ये प्रतिनियुक्तीने पदस्थापना करण्यात आलेल्या अधिकारी/ कर्मचारी यांचा त्यांच्या मुळ संवर्गावरील धारणाधिकार कायम असेल.
- शासनाने संचालक पदासाठी निवड व प्रतिनियुक्ती केल्यावर संचालकांनी इतर पदांसाठी, सचिव म. बा. वि. व युनिसेफच्या मदतीने, शोध व निवड पद्धतीने प्रतिनियुक्त्या/ नियुक्त्या कराव्यात.
- जे शासनाचे नियमित आस्थापनेवरील अधिकारी/ कर्मचारी मिशन कडे काम करतील त्यांचे वेतन व भत्ते शासनाच्या संबंधित विभागाकडून देण्यात येतील. तसेच जे अधिकारी व कर्मचारी करार तत्वावर नेमण्यात येतील त्यांचे वेतन व भत्ते युनिसेफ व CSR मध्ये ज्या संस्था काम करतील त्यांच्या फंडातून देण्यात येतील.

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत कार्यरत अधिकारी व कर्मचाऱ्यांकडून मिशनची कामे पूर्ण करावयाची असल्यामुळे सदर मिशनचे कामकाजावर उपरोक्त समित्यांचे संनियंत्रण राहिल.

मिशन मार्फत राबविण्यात येणारे क्षेत्रीय स्तरावरील महिला व बाल विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (नागरी), बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ग्रामीण), मुख्यसेविका, अंगणवाडी सेविका/मदतनीस यांना देण्यात येणारे प्रशिक्षण व इतर कार्यक्रमाबाबतच्या नस्तीवर प्रकरणपरत्वे आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई तसेच सचिव (महिला व बाल विकास) यांची मान्यता घेणे आवश्यक राहिल.

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत कार्यरत अधिकारी व कर्मचाऱ्यांकडून मिशनची कामे पूर्ण करावयाची असल्यामुळे सदर मिशनचे कामकाजावर समित्यांचे संनियंत्रण राहिल.

सदर शासन निर्णय आरोग्य विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १४७९, दि. २८.४.२०१६, आदिवासी विकास विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ३४०, दिनांक २८.४.२०१६ व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १७२४२१, दिनांक १९.०८.२०१७ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०१८०२०५१३०९३००७३० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ला. रा. गुजर)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
- २) मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. मंत्री / राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा. विरोधी पक्षनेता (विधानसभा / विधानपरिषद) विधानभवन, मुंबई.
- ५) मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ७) प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई .
- ८) सचिव, महिला व बालविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ९) महासंचालक, राजमाता जिजाऊ माता-बाल आरोग्य व पोषण मिशन, नवी मुंबई.
- १०) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई.
- ११) आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे.
- १२) आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक.
- १३) उप संचालक, कुटुंब कल्याण, पुणे.
- १४) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) सर्व विभागीय आयुक्त,
- १६) सर्व जिल्हाधिकारी
- १७) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प. (आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांचे मार्फत)
- १८) महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परिक्षा) मुंबई/नागपूर
- १९) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- २०) निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
- २१) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
- २२) सर्व विभागीय उप आयुक्त, महिला व बाल विकास,
- २३) सर्व महिला व बालविकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, (आयुक्त, एकात्मिक बालविकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत)
- २४) सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत)

२५) सहाय्यक संचालक, (वित्त व लेखा) , महिला व बाल विकास , पुणे.

२६) वित्त विभाग (व्यय) मंत्रालय, मुंबई.

२७) सह सचिव/ उप सचिव/ सर्व अवर सचिव/सर्व कक्ष अधिकारी, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२८) निवड नस्ती (कार्यासन -५).
